

Asia: Asiantuntijalausunto HE 72/2026 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi ydinenergialain sekä rikoslain 34 luvun 6 §:n muuttamisesta

Asia: Asiantuntijalausunto VNS 2/2026 vp Valtioneuvoston ajankohtaiselonteko ulko- ja turvallisuuspoliittisen toimintaympäristön muutoksesta

ICAN Finland pitää hallituksen esitystä erittäin ongelmallisena. Sen lisäksi, että ydinaseet ovat erittäin tuhoisia joukkotuhoaseita ja niiden käytön riskejä tulee kaikin keinoin vähentää, siirtää hallituksen esitys päätösvallan ydinaseiden tuomisesta Suomen maaperälle tai kuljettamisesta Suomen ilmatilassa muualle: Natolle tai DCS-sopimuksen mukaisesti Yhdysvalloille. Ydinaseiden varauksettoman sallimisen myötä Suomen suvereenisuus heikentyy merkittävästi oleellisella puolustus- ja ulkopoliittikan alueella.

Ydinaseet ovat kauhistuttavia joukkotuhoaseita, jotka eivät erottele sotilaita ja siviilejä. Yksikin ydinase tappaisi asutuskeskuksessa satojatuhansia, ellei miljoonia ihmisiä. Niiden käyttö olisi hyvin todenäköisesti kansainvälisen humanitaarisen oikeuden vastaista.

Maailman ydinaseiden määrä riittäisi tuhoamaan ihmiskunnan monisatakertaisesti. Ydintalvi saadaan aikaan jo parin prosentin arsenaalien käytöllä. Rajoitetustakin ydinsodasta seuraisi vuosikausia kestävä ydintalvi. Suomessa ei käytännössä voisi viljellä mitään. Nature food -lehden laskelmien mukaan yli 95 prosenttia suomalaisista olisi vaikka riittävää ravintoa kahden vuoden kuluttua sodasta, ja maailmalla nälkäkuolema uhkaisi miljardeja ihmisiä.

Suomen lainsäädäntö on tähän asti kieltänyt ydinaseet Suomessa. Nyt hallituksen uuden esityksen mukaan kaikki ydinaseita koskevat rajoitukset poistettaisiin. Vaikka julkilausuttu tarkoitus ei ole sijoittaa ydinaseita pysyvästi Suomeen, sallittaisiin niiden kauttakulku sekä mahdollinen sijoittaminen Suomeen kriisi- ja poikkeusoloissa.

Julkilausuttu ajatus, ettei ydinaseita sijoiteta Suomeen rauhan aikana, on tosiasiassa katteeton lupaus. Yhdysvaltojen kanssa solmittu puolustusyhteistyösopimus DCA antaa Yhdysvalloille luvan tuoda aseita ja varusteita Suomessa sijaitseviin tukikohtiinsa tai sotilasalueille kysymättä lupaa Suomelta. Kun sopimusta solmittiin, ei siihen tehty varauksia ydinaseiden osalta, koska hallituksen mukaan voimassa oleva ydinenergialain kielto ydinaseiden maahantuonnille on riittävä. Jos tämä este nyt poistetaan, menettää Suomi käytännössä mahdollisuuden päättää siitä, onko Suomen maaperällä ydinaseita vai ei. Myös Ranskan ennakoivaan pelotteeseen kuuluu ajatus ydinaseiden siirtelystä maasta toiseen. Ydinenergialain ydinaseiden kiellon poistaminen mahdollistaisi näin ollen myös Ranskan ydinaseiden sijoittamisen Suomeen.

Näin ollen valtioneuvoston ajankohtaiselonteko ulko- ja turvallisuuspoliittisen toimintaympäristön muutoksesta antaa virheellisen kuvan Suomen suvereniteetista suhteessa ydinaseisiin. Selonteon mukaan ”Suomi muodostaa itsenäisesti kantansa kaikkiin ydinpelotetta koskeviin kysymyksiin”, vaikka ei tosiasiassa voi estää Yhdysvaltoja tuomasta ydinaseita Suomen maaperälle.

Ydinenergialain muutosta on valmisteltu pitkään, mutta tähän kevääseen saakka esitysluonnoksessa oli pidetty ydinaseiden kielto ennallaan. Nyt asia on tuotu eduskuntaan kovalla kiireellä keskustelematta etukäteen opposition tai kansalaisyhteiskunnan kanssa. Tämä rikkoo vakavasti perinteistä tapaa hoitaa Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa. Lakiehdotus ei myöskään ole linjassa muiden Pohjoismaiden linjausten kanssa: Islanti kieltää ydinaseet kategorisesti ja sekä Norja että Tanska ovat kirjanneet ydinaseisiin liittyvät varaukset Yhdysvaltojen kanssa solmittuihin DCA-sopimuksiin.

Liittyessään Natoon Suomi sitoutui sen ydinpelotteeseen. Myös tässä yhteydessä todettiin, ettei liittymiseen tarvita mitään varauksia ydinaseisiin liittyen, koska ydinenergialain ydinaseita koskeva kielto on riittävä. Naton puolelta ei ilmaistu mitään ongelmaa siinä, että Suomen laki kieltää ydinaseet. Nyt tuon kiellon poistaminen, ja sen myötä Yhdysvaltojen ja mahdollisesti jatkossa Ranskan mahdollisuus

sijoittaa ydinaseita Suomeen, asettaa Natoon liittymiseen liittyvän ydinasekeskustelun kiusalliseen valoon.

Ulko- ja turvallisuuspoliittisessa selonteossa sanotaan, että ”Suomi ei aio sijoittaa alueelleen ydinaseita rauhan aikana”. Muotoilu on hyvin epämääräinen. Nykyään sodan ja rauhan sekä erilaisten kriisien ja konfliktien määrittelemine on haastavaa. Kuka päättää, milloin Suomessa ei olekaan ”rauhan aika”? Ja koskeeko lause vain pysyvää sijoittamista, kuten pääministeri Orpo on sanonut Helsingin Sanomien haastattelussa 10.4? Näin ollen kauttakulku ja väliaikainen sijoittaminen sallittaisiin kaikkina aikoina. Selonteon muotoilu on siten tarkoitushakuinen ja tosiasiaa normalisoi ydinaseiden mahdollisen olemassaolon Suomen maaperällä myös rauhan aikana.

Selonteon kirjaus, ettei Suomesta ole tulossa ydinasevaltiota on onntto toteamus. Tällä ei ole mitään tekemistä sen kanssa, etteikö Suomessa voisi olla ydinaseita. NPT:hen kuulumine edellyttää ainoastaan, että määräysvalta näiden ydinaseiden käytöstä kuuluu jollekin sopimuksessa mainitulle ydinasevaltiolle, esimerkiksi Yhdysvalloille tai Ranskalle.

Ydinpelote on epävarma rakennelma, joka perustuu päättäjien rationaalisuuteen. Maailmanpolitiikassa tapahtuu myös virhearvioita ja vääriä hälytyksiä. Kriisin oloissa ja kovan henkisen paineen alaisena päättäjien henkine tasapaino voi heikentyä. Tekoälyn käyttö lisää riskejä – sotapeleissä tekoälyohjelmat päätyvät yli 90 prosentissa käyttämään ydinaseita ollessaan häviöllä.

Mitä enemmän ja mitä laajemmalla ydinaseita on, sitä suurempi on riski, että niitä käytetään joko tarkoituksella tai tahattomasti – esimerkiksi teknisen virheen tai inhimillisen erehdyksen aiheuttaman väärinkäsityksen vuoksi. Toistaiseksi virheistä ei ole seurannut ydinsotaa, mutta kuten YK:n pääsihteeri Antonio Guterres on sanonut, onni ei ole strategia.

Ydinaseiden ihmiskunnalle aiheuttamaa riskiä tulee kaikin keinoin heikentää. Riippuvuutta ydinaseista tulee vähentää, ei lisätä. Suomen luopumine yksiselitteisestä ydinaseettomuudesta antaa täysin väärän viestin maailmalle. Mielestämme Suomen ei myöskään pidä osallistua Naton ydinsotaharjoitukseen, joihin merkittävä osa muistakaan jäsenmaista ei osallistu. Ydinsotaa ei voi voittaa eikä sitä pidä edes harjoitella.

Ydinaseet eivät tuo turvaa kenellekään. Pidämme hallituksen esitystä ydinaseiden sallimisesta Suomen alueella edesvastuuttomana ja vaarallisena. Ydinaseiden kiellon poistamine lisää jännitteitä ja kilpavarustelua.

Suomen Punaisen Ristin 2024 teettämän kyselyn mukaan 90 % suomalaisista katsoo, ettei ydinaseita tule käyttää missään olosuhteissa ja 67 % pitää ydinaseita uhkana ihmiskunnalle. Tuoreen Natopoll-kyselyn mukaan vähemmistö suomalaisista kannattaa ydinaseiden kauttakulkua ja ydinaseiden sijoittamista tänne kannattaa ainoastaan 22 %.

Hallituksen esitys ydinaseiden sallimisesta on ristiriidassa suomalaisten tahdon ja turvallisuuden kanssa, ja se vie Suomea täysin väärään suuntaan. Ei ole olemassa vastuullista ydinaseiden käyttöä. Ydinenergialakia ei tule tältä osin muuttaa. Ydinseiden kiello tulee edelleen pitää voimassa Suomessa.

Kati Juva

Julia Jernvall

ICAN (International Campaign to Abolish Nuclear Weapons) Finland -verkosto